

SLOVENSKI GOSPODAR

Izhaja vsako sredo.
Cena: Letno Din 32.—, polletno Din 16.—, četrtletno Din 9.—, inozemstvo Din 64.—, — Poštno-čkovni račun 10.603.

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO

Uredništvo in upravništvo: Maribor, Koroška cesta 5
Telefon interurban 113.

Cena inseratov: cela stran Din 2000.—, pol strani Din 1000.—, četrt strani Din 500.—, 1/8 strani Din 250.—, 1/16 str. Din 125.—, Mali oglasi vsaka beseda Din 1.20.

Našim kmetovalcem.

Občudovanje vredna je hitrost, skrb in spretnost naših kmetovalcev, če oznanjajo črni oblaki, votli grom in vihar pretečo nevihto. Vse: družino, živino, orodje in blago spravijo s skrajnim trudom in naporom pod domačo streho ter zavarujejo pred škodo in poginom. Celu tujca sprejmejo z vso ljubeznijo. Slovenskim in jugoslovanskim kmetovalcem pa preti veliko večja, pogubonosnejša nevarnost, kakor je še tako huda nevihta, ki lahko uniči pač za eno leto pridelke posameznim dolinam ali občinam. Ta nevarnost je tem hujša, ker ljudje nočejo ali ne morejo pravočasno videti vzroka ali učinka.

Vprašamo vas vse gospodarje: Ali ne občutite že vsi, da je nevarnost tu in že zahteva svoje težke žrtve. Imenuje se gospodarska kriza in njen učinek je vedno večja beda našega kmetijskega ljudstva. Malo pomaga pridnost, malo štedljivost; posebej še, ako obišče bolezen družino in hlev. Mati skrb orje vedno globokejšo brazdo v obraze naših kmetijskih očetov in mater; ure veselja in tihe sreče so redke, ker vse greni bridka sediteljnost in še temnejša bodočnost. Toda višek krize še ni dosežen. Še težavnejši dnevi nas čakajo in rešitve ni drugod kakor v nas samih! V našem vzajemnem delu! Tega je še tako strahovito malo med nami! Vsak kmet pač dobro ve, da štirje pari tako močnih njih konjev ne opravijo toliko ali celo nič, ako se zaganjajo vsak zase in vsak po svoje, kakor pa opravijo štirje slabjši, če lepo skupaj vlečejo. Za živino torej to dobro znamo, za sebe in svoj stan pa te jasne resnice nočemo poznati in je ne priznavati! Bolje rečeno: dosti, zelo dosti je takšnih, ki te potrebne uvidevnosti nimajo. Pred nevihto bi napravili vse napore in tvegali tudi lastno življenje, da rešijo trenutno kar morejo, toda ob splošni in trajni nevarnosti se pogrezajo v nevoljo in nesrečo sami in vsi njihovi tovariši, pa vendar držijo križem roke! To mora postati drugače.

Pomoč je mogoča,

toda pomoč je edino v kmetiskem stanu samem! Predvsem je treba spoznati resnico, da poedinec zamore le malo ali nič. Skupnost in vzajemnost, ki dela ljubeznivo in razumno, pa zamore zelo veliko, da ne rečem: vse. Dajte si dopovedati težko resnico, slovenski

kmetovalci: neizprosno ste prej ali slej obsojeni na gospodarsko smrt, ako ne prepoji vsega vašega delovanja in nihanja zavest, da je treba skupnosti in vzajemnosti. Domače in svetovne razmere zahtevajo to. Skupnost in vzajemnost v delu in v ciljih pa se izražata v trdni in dobri strokovni organizaciji. Če imajo vsi stanovi svoje strokovne in interesne organizacije, morajo jo imeti tudi kmetovalci in v njo spada vse, kar resnično dela v poljedelstvu in celotnem kmetijstvu. V njo morajo tudi tisti, ki jih je rodila kmetijska mati in vzredil kmetijski dom, pa čutijo dolžnost in sposobnost, da po svojih najboljših močeh delujejo za obstanek in napredek kmetijskega gospodarstva.

Imamo organizacijo.

Potrebna strokovna organizacija je ustanovljena in od oblasti odobrena: »Kmetijska zveza« kot strogo strokovna organizacija stopa pred naše kmetijsko ljudstvo in vabi vse poštene in zavedne kmetovalce v svoje okrilje. Prvi odbor tvorijo možje — kmetovalci iz vseh naših okrajev. Te dni vas pozovejo, da povsod ustvarite podružnice in okrajne podobore te organizacije.

Namen in cilj organizacije

je jasno izražen v čl. 2 pravil in ta pravi: Društvo ima namen, 1. da združi kmetijski stan v enotno stanovsko, strokovno in kulturno organizacijo, ki bo zmožna priboriti kmetiskemu stanu v celotnem javnem življenju vse pravice na vseh področjih javnega gospodarstva in kulturnega življenja ter oni socialni položaj, ki mu v državi gre; —

2. da pospešuje нравno čistost kmetijskega stanu ter vzbuja, širi in pogloblja med kmeti stanovsko zavest tako, da bo kmetijski stan mogel svoj vpliv uveljaviti povsod, kjer gre za njegove interese, da se bo strokovno izobražal ter branil svojo samostojnost in neokrnjenost; — 3. da pospešuje gospodarsko blagostanje kmetijskega stanu, širi združništvo ter posreduje nakup in prodajo kmetijskih potrebščin in pridelkov.

Kako je drugod?

Povsod v srednji in zapadni Evropi imajo pri vseh narodih in v vseh državah podobne strokovne organizacije in povsod delajo te zelo uspešno za veljavo, moč in napredek kmetovalcev. Posnemajmo te vzglede, saj nam je to krvavo potrebno! Dajmo našemu malo-kmetijstvu sredstva in orožje, da se izpopolnjuje in brani! Korist od tega bo imela celotna domovina, saj so najtrdnije stali oni narodi in države, ki so imeli in imajo izobrazeno in zavedno ter gospodarsko napredno malo-kmetijstvo.

Kličemo vas,

ki imate jasen pogled, trdno voljo in globoko ljubezen do družine in zemlje, da se oklenete svoje organizacije! Nov rod hočemo, ki se bo ponižno klanjal svojemu Svarniku, drugače pa svest si svoje moči in veljave zahteval in uveljavljal svoje pravo med stanovi svojega naroda in v okvirju svojega državnega doma. Odločnost in samozavest bo polnila srca članov in jih napajala z globoko vero v pravičnost. Zato pa tudi ne želimo kakšnega razrednega boja, temveč le to, kar vsakemu stanu gre. Naj drugi stanovi, naj svet ve, kaj in kako trpi, po čem hrepeni naše kmetijsko ljudstvo, naj pa tudi ve, kaj v svoji trdni organizaciji zamore!

V NAŠI DRŽAVI.

S posebnim zakonom je potrjena ustanovitev zavoda za pospeševanje zunanje trgovine. Novi zakon določa na kratko to-le: Pri ministrstvu trgovine in industrije se osnuje »Zavod za pospeševanje zunanje trgovine«, ki bo skrbel predvsem za naš izvoz. Zavod bo zbiral gradivo o gospodarskih razmerah v Jugoslaviji, o gospodarski zako-

nodaji, o mednarodnih pogodbah gospodarskega značaja, o carinskih in prometnih tarifnih itd. Enako pa bo zbiral tudi podatke o gospodarskih razmerah v tujih državah ki imajo trgovinske zveze z Jugoslavijo; vodil bo statistiko našega in tujega izvoza in uvoza. O vsem tem bo obveščal domače in tuje gospodarske kroge. Posredoval bo med jugoslovanskimi gospodarskimi zavodi in našimi predstavništvi v inozemstvu, skrbel za članke in predavanja doma in v inozemstvu, izdajal list o našem gospodarstvu, zlasti o pogojih izvoza, ustanavljal doma in v tu-

fini vzorčne muzeje naših proizvodov. Pobjihal kvarno trgovino z inozemstvom, organiziral naše sodelovanje na tujih razstavah itd. Zavod bo v stalnem stiku z našimi diplomatskimi, konzularnimi in trgovskimi predstavniki, lahko pa bo tudi sam pošiljal strokovnjake v inozemstvo. Državna in samoupravna oblastva, gospodarske zbornice in druge gospodarske organizacije morajo zavodu pošiljati vsa zahtevana poročila. Zato pa tudi sami prejemajo od zavoda njegova poročila brezplačno. A tudi zasebnikom bo dajal zavod obvestila brez odškodnine in brez vsake takse. Zavod bo stal pod vodstvom načelnika oddeljenja za zunanjo politiko, neposrednega šefa pa bo imenoval minister trgovine. Ta bo dodelil zavodu iz svojega oddelka tudi potrebno uradništvo in imenoval mogoče tudi privatne strokovnjake za pogodbene uradnike. Ako se bo pokazala potreba, bo minister imenoval zavodu še poseben posvetovalni odbor.

Drugi novi zakon, ki je bil te dni podpisan od kralja, je zakon o nadzorstvu nad onimi poljskimi pridelki, ki se bodo izvažali.

Trgovinska pogodba med našo državo in Španijo, ki je bila sklenjena dne 27. septembra, bo postala pravomočna te dni. Odslej bodo naše ladje vozile iz Sušaka pod našo zastavo naravnost v španske luke. Španija se posebno zanima za naš les in lesne proizvode.

V DRUGIH DRŽAVAH.

Na čehoslovaškem še dosedaj nimajo vlade. Iz Prage poročajo: Namera, da se sestavi vsenarodna koalacija z izključitvijo Nemcev, je naletela skoraj

pri vseh strankah na odpor. Zato se o tem načrtu ne razpravlja več s tako vnemo kakor dosedaj. Vsi pa so mnenja, da se mora čimprej priti do sestave nove vlade.

Krog spremembe avstrijske ustave. Krščansko socialna oborožena organizacija Heimwehr je v svojih zahtevah po nasilni spremembi ustave toliko popustila, da izjavlja službeno, da bo delalo vodstvo organizacije v tem smislu, da se bo rešila ustavna sprememba čimprej v parlamentu.

Velik francoski državnik umrl. V nedeljo, dne 24. novembra je umrl velik francoski državnik Georges Clemenceau. Znan je bil celemu svetu pod imenom »tiger« Francije. Proslavil se je za časa vojne leta 1917, ko je postal ministerski predsednik in je bil zagovornik nadaljevanja vojne do zmage. Njemu se imajo Francozi zahvaliti, da niso pred zmago sklenili miru. Za čaša mirovnih pogajanj je bil predsednik komisije, ki je narekovala mir. Leta 1920 je pustil politično polje in živel ta leta ločen od sveta sam zase. Rojen je bil leta 1841.

Ruski uspehi v Mandžuriji. Dolgo časa ni bilo nikakega sledu o razmerju kitajske in sovjetske armade ob mandžurski železnici. V dobi tihega premirja se je položaj kitajske vlade poslabšal in je danes ogrožena od dveh strani. Zmešnjave na vladnem mestu so uporabili sovjeti in začeli z napadi, ki so uspeli ter prodrli na več krajih kitajsko fronto ter ruska vojska stalno napreduje proti Harbinu. Kitajci svoji armadi ne morejo poslati nobenih ojačenj in je možnost, da zasede Rusija celo Mandžurijo, ako se ne bo umešala v zadevo Japonska.

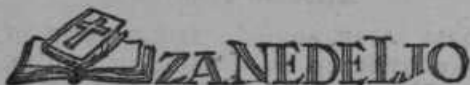
kjer je imel perilo in ga je razdelil med siromake. Kot škof je dal dve tretjini svojih dohodkov za razne dobrodelne namene. S svojimi verniki je občeval čisto domače in preprosto.

To je res bilo lepo razmerje: Škof in njegovo ljudstvo v zvesti ljubezni nad 30 let skupaj. Škof je pridigal in v krasnih pastirskih listih učil ljudstvo; je molil z ljudstvom in za ljudstvo, a se je tudi boril za največje svetinje svojega ljudstva. Bila je tedaj doba, ko so hoteli v bivših avstrijskih deželah ljudje, ki so se prikopali do oblasti, ubiti v ljudeh krščansko prepričanje. Izdajali so postave, ki so bile naperjene proti svobodi Cerkve in proti njenim pravicam. Po svojih časopisih so pisali zoper vero in blatili Cerkev, kolikor so le mogli, a katoliški tisk so zatirali. Eden najvnetejših borilcev za krščansko prepričanje in za pravice Cerkve je bil škof Rudigier v Lincu. Neustrašeno je razglašal svoje mnenje v pridigah, v pastirskih listih in je bil tudi član deželnega zbora na Gornjem Avstrijskem. Leta 1868, ko so prišli najhujši proticerkveni zakoni, je izdal pastirski list, v katerem je najodločnejše govoril proti razkristjanjenju šole in proti tako imenovanemu civilnemu zakonu, to je zakonu, ki bi se sklenil samo pred svetno gosposko. Sovražniki Cerkve, ki jim je bil neustrašeni škof že dolgo trn v peti, so dosegli, da se je njegov pastirski list zasegel, njega samega pa so obsodili radi motenja javnega miru. S silo so ga odvedli iz njegovega stanovanja pred sodišče, ki ga je 12. julija obsodilo na 14 dni ječe, ki mu jo je pa cesar takoj odpustil. A Rudigier je svoj živ dan ohranil 12. julij v najlepšem spominu, ker je imel ta dan, kakor nekoč apostoli, radi Jezusovega imena trpeti sramoto.

Kakor je vzgledno živel, tako je svetniško umrl. Pokopan je v kapeli v novi stolnici, ki jo je sam posvetil in kjer je vsak dan z verniki molil sv. rožni venec. Leta 1095 se je začelo preiskovanje o njegovem življenju in je upati, da bo v doglednem času dosegel čast oltarja.

Velik je bil Rudigier po svojem življenju, velik po naukih, ki jih je posebno v svojih pastirskih listih dajal vernikom. Med drugim je v svojem pastirskem listu pisal: »Največja gniloba naših časov je pomilovanja vredna slabost volje za dobro in resnično. Ni več poguma, priznati se na stran resnice, ni več en mož ena beseda, da ni več da, ne ni več ne. In kakor so ljudje neznačajni v svojih besedah, tako so tudi neznačajni v svojem ravnanju. Nimajo poguma za resnico in dobro se potegniti, delati in trpeti. Ako naj na svetu lepše postane, mora naša volja postati močnejša.

Praktično krščanstvo. V angleškem mestu Bovhil imajo rudarji svojo gledališko družbo. Delavci, ki sodelujejo pri predstavah, dobijo za to neko plačilo. Včasih so igre dobre, včasih pa tudi imajo kaj, kar je proti vesti katoličana. Med igralci je tudi katoličan Patrik Keli, ki noče nikdar igrati v igrah, ki so protivne katoliškemu nauku. Naj-

Francišek Rudigier.

Spominski dan 29. november.

V času, ko je v naši lavantinski škofiji s svetniško vnemo deloval za vero Kristusovo in pravi blagor ljudstva škof Anton Martin Slomšek, so tudi drugod živeli škofje, ki so se kot pravi dobri pastirji trudili za zveličanje duš in branili pravice Cerkve. Med temi je eden najznamenitejših škof Francišek Rudigier.

Luč sveta je zagledal 7. aprila 1811 na Predarlskem kot osmi otrok kmečke družine. Prva največja milost, ki jo je od Boga prejel, je bila v resnici krščanska in pobožna mati, ki je znala svoje otroke izvrstno vzgajati v krščanskem duhu. Ko je Francišek nekoč pozneje že kot škof stal na pragu svoje rojstne hiše, je globoko ginjen rekel: »Dal Bog, da bi se v vsaki hiši toliko molilo, kakor se je v tej. Moja pobožna mati je z nami molila vsak dan ves rožni venec.« V šoli je mali Francišek kazal izredne darove, a na začudenje vseh ni hotel nič vedeti o študiranju. Še le po prigovarjanju svojega starejšega brata, ki je že bil duhovnik, se je preselil k njemu in se začel učiti latinščine. Nato je prišel v gimnazijo v

Inomostu (Insbruck) in na bogoslovno učilišče v Briksenu. Učil se je z veliko lahkoto, prekašal je svoje součence po znanosti a ravno tako si je prizadeval z vso resnostjo, da je napredoval v krščanskem življenju in popolnosti.

Leta 1835 je postal duhovnik, po triletni službi v dušnem pastirstvu ga je njegov škof poslal na višje duhovniško izobraževališče na Dunaju. Po končanih študijah je prišel za bogoslovnega profesorja v Briksen, kmalu nato pa za predstojnika v dunajski zavod, v katerem je malo prej bil še gojenec. V viharnem letu 1848 ga je njegov škof zopet poklical nazaj v domovino. Postal je kanonik in ravnatelj bogoslovja v Briksenu. A že čez nekaj let je bil imenovan za škofa v Lincu na Gornjem Avstrijskem. Po njegovi izjavi so bili dnevi, v katerih se je odločevalo o njegovem imenovanju za škofa, najtežji v njegovem življenju. Odločil se je, da sprejme škofovsko čast samo radi tega, ker si je moral reči, da je tako volja božja. Leta 1853 je prišel v svojo škofijo.

Bil je res dober pastir svoje črede, pobožen, dober in mil, a tudi odločen in strog, kadar je bilo treba. Vsak otrok, vsak delavec, najpreprostejša ženica so smeli k njemu. Velika je bila njegova dobrodelnost. Že kot ravnatelj bogoslovja je na veliko grozo svojega strežnika izpraznil vse predale omare,